

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2007

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 23 Μαΐου 2007

8.00 π.μ. – 11.00 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Μονάδες 20)

Στον αιώνα μας είναι σημαντικό να προσδιορίσουμε τις προκλήσεις και τις εντάσεις του παρόντος, για να προτείνουμε και να υιοθετήσουμε εκπαιδευτικές στρατηγικές. Με αυτή την προοπτική, η κοινωνική συνοχή πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης. Η δόμηση της κοινωνικής συνοχής σήμερα σημαίνει αρχικά το σεβασμό της αξιοπρέπειας της ανθρώπινης ύπαρξης και τη δημιουργία κοινωνικών δεσμών στο όνομα της αλληλεγγύης. Γι' αυτό και το κράτος θεωρεί την αλληλεγγύη ως βάση και στόχο των διαφόρων μορφών πολιτικής, όπως είναι η κοινωνική πολιτική, που αποβλέπει στην παροχή βοήθειας προς τους αδύνατους ή στη μείωση των υλικών ανισοτήτων, η εκπαιδευτική πολιτική, που εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση στις γνώσεις και δημιουργεί δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, και η πολιτιστική πολιτική, που υποστηρίζει τη δημιουργική δραστηριότητα και τη συμμετοχή στην πολιτισμική ζωή.

Στον 21^ο αιώνα η αρχή “*Μαθαίνω να υπάρχω*” θυμίζει την πρωταρχική σημασία που πρέπει να έχει ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης στις κοινωνικο-πολιτικές σχέσεις, στις σχέσεις ανθρώπου και φύσης, καθώς και στην αντιμετώπιση του πολιτισμού και της οικονομίας. Αναζητώντας την κατανόηση της πραγματικότητας – τόσο του ανθρώπου όσο και του κόσμου – πρέπει να γνωρίζουμε τις αλληλεξαρτήσεις που δημιουργούν την ανάγκη της αλληλεγγύης. Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη παρουσιάζονται στην εκπαιδευτική φιλοσοφία ως στόχοι και σκοποί αδιάσπαστα συνδεδεμένοι και σε αρμονία με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Μεταξύ των βασικών προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσει ο σύγχρονος κόσμος είναι το διαρκώς αυξανόμενο βάρος που αποκτά η έννοια του αποκλεισμού. Ανεξάρτητα από τις αιτίες τους, οι αποκλεισμοί αποτελούν μια από τις μεγάλες προκλήσεις αυτού του αιώνα και η εκπαίδευση οφείλει να τις αντιμετωπίσει. Η Διά Βίου Εκπαίδευση αντιτίθεται σ' έναν από τους πιο οδυνηρούς αποκλεισμούς, αυτόν που οφείλεται στην έλλειψη γνώσεων. Πρόκειται για μια εκπαίδευση που επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και η οποία περικλείει όχι μόνο το σχολείο, αλλά και την οικογένεια, το χώρο εργασίας, τα συνδικάτα ή το στρατό και όπου είναι δυνατόν να παρέχεται μόρφωση και εκπαίδευση. Οι αλλαγές που συμβαίνουν στις τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας αυξάνουν τον κίνδυνο αυτής της μορφής αποκλεισμού και προσδίδουν στην εκπαίδευση σημαντικό ρόλο. Γι' αυτό όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να επιχειρούνται με πλήρη συνείδηση των κινδύνων αποκλεισμού και με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

Αν η εκπαίδευση θέλει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην πάλη ενάντια στον αποκλεισμό όλων όσοι για κοινωνικο-οικονομικούς ή πολιτισμικούς λόγους βρίσκονται στο περιθώριο των σύγχρονων κοινωνιών, ο ρόλος της γίνεται ακόμη πιο σημαντικός όσον αφορά την ενσωμάτωση των μειονοτήτων στην κοινωνία. Για να αλλάξουμε τη συνολική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα, θα πρέπει να οραματιστούμε μια εκπαιδευτική προσπάθεια όλων των φορέων (κράτους, κοινωνίας, ΜΜΕ, θρησκευτικών κοινοτήτων, γονέων και οργανώσεων), αλλά πάνω απ' όλα των ίδιων των σχολείων. Η διδασκαλία της Ιστορίας και των Κοινωνικών Επιστημών, αλλά και κάθε μορφή εκπαίδευσης, πρέπει να διαμορφώνουν στους νέους πνεύμα πολιτισμικής ανεκτικότητας και διαλόγου. Έτσι, η νόμιμη διαφύλαξη των παραδόσεων και η διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας δε θα θεωρηθούν ποτέ αντίθετες προς το πνεύμα της αδελφικότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.

Bronislaw Geremek, «Συνοχή, Αλληλεγγύη και Αποκλεισμός» (δασκευή),
Εκπαίδευση, ο θησαυρός που κλείνει μέσα της
 (Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα)

Ερωτήσεις:

- A1.** Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις. **(μονάδες 8)**
- A2.** (α) Τι εισηγείται ο συγγραφέας για την αντιμετώπιση της διαφορετικότητας στην τελευταία παράγραφο; **(μονάδες 3)**
- (β) **Η νόμιμη διαφύλαξη των παραδόσεων και η διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας δε θα θεωρηθούν ποτέ αντίθετες προς το πνεύμα της αδελφικότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.**
 Να αναπτύξετε το νόημα του αποσπάσματος σε 60-80 λέξεις.
(μονάδες 3)

A3. Η πρώτη παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Να εντοπίσετε δύο από τις μεθόδους ανάπτυξης της παραγράφου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(μονάδες 4)**

A4. Προκείμενες: Η κοινωνική συνοχή είναι στόχος της εκπαίδευσης.

Ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι στοιχείο της κοινωνικής συνοχής.

Συμπέρασμα: Ο σεβασμός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι στόχος της εκπαίδευσης.

Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθείται στον πιο πάνω συλλογισμό;
Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. **(μονάδες 2)**

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(Μονάδες 10)

B1. Να ξαναγράψετε τις πιο κάτω φράσεις αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

- Αποβλέπει στην παροχή βοήθειας.
- Σκοποί αδιάσπαστα συνδεδεμένοι.
- Με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

(μονάδες 3)

B2. Να γράψετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:

- αξιοπρέπειας
- πρωταρχική
- αντιτίθεται
- συλλογικής

(μονάδες 4)

B3. Να χωρίσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

- συνοχή
- αποκλεισμοί
- έλλειψη

(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (450 – 500 λέξεις)
(Μονάδες 40)

Τονίζεται ότι δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

Γι' αυτό όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να επιχειρούνται με πλήρη συνείδηση των κινδύνων αποκλεισμού και με μέριμνα να διαφυλαχθεί η κοινωνική συνοχή.

Στο πλαίσιο της ανακήρυξης του 2007 ως ευρωπαϊκού έτους «Ίσων ευκαιριών για όλους», το Σχολείο σου διοργανώνει μαθητικό συνέδριο με θέμα «Παιδεία για Όλους». Σε ομιλία σου στο συνέδριο αυτό να εισηγηθείς τρόπους με τους οποίους το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου μπορεί να προωθήσει την αρχή των ίσων ευκαιριών στη μόρφωση.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (Μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

I. Μανόλης Αναγνωστάκης, « Θεσσαλονίκη, Μέρη του 1969 μ.Χ.»

Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
η Τράπεζα Συναλλαγών
— εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται —
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
— εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν —
Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
τις ωραίες εκκλησιές.

Η Ελλάς των Ελλήνων

II. Παντελής Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.

Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες φοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Ερώτηση Δ1:

- (α) Ποιες πολιτικές καταστάσεις και ποιες ανθρώπινες συμπεριφορές καταγγέλλονται στο καθένα από τα πιο πάνω αποσπάσματα;
(μονάδες 8)
- (β) Οι δύο ποιητές χρησιμοποιούν κοινούς εκφραστικούς τρόπους για να επιτύχουν το στόχο τους. Να αναφέρετε δύο από αυτούς και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα αποσπάσματα.
(μονάδες 4)

III. Τάκης Σινόπουλος, « Ο καιόμενος »

Κοιτάχτε! μπήκε στη φωτιά! είπε ένας απ' το πλήθος.
Γυρίσαμε τα μάτια γρήγορα. Ήταν
στ' αλήθεια αυτός που απόστρεψε το πρόσωπο, όταν του
μιλήσαμε. Και τώρα καίγεται. Μα δε φωνάζει βοήθεια.
Διστάζω. Λέω να πάω εκεί. Να τον αγγίξω με το χέρι μου.
Είμαι από τη φύση μου φτιαγμένος να παραξενεύομαι.
Ποιος είναι τούτος που αναλίσκεται περήφανος;
Το σώμα του το ανθρώπινο δεν τον πονά;
Η χώρα εδώ είναι σκοτεινή. Και δύσκολη. Φοβάμαι.
Ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις, μου είπαν.
Όμως εκείνος καίγονταν μονάχος. Καταμόναχος.
Κι όσο αφανίζονταν τόσο άστραφτε το πρόσωπο.
Γινόταν ήλιος.
Στην εποχή μας όπως και σε περασμένες εποχές
άλλοι είναι μέσα στη φωτιά και άλλοι χειροκροτούνε.
Ο ποιητής μοιράζεται στα δυο.

Ερώτηση Δ2:

- (α) Πώς παρουσιάζεται ο «καιόμενος» στο ποίημα και τι συμβολίζει;
(μονάδες 5)
- (β) Πώς διαγράφεται ο ρόλος του ποιητή σε σχέση με τη στάση του πλήθους;
(μονάδες 5)

IV. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η Φόνισσα»

Ερώτηση Δ3:

- (α) Πώς παρουσιάζεται γενικά ο γυναικείος πληθυσμός στο έργο του Παπαδιαμάντη «Η Φόνισσα»; **(μονάδες 4)**

«Πώς μεγαλώνουν, Θεέ μου! εσκέπτετο η Φραγκογιαννού. Ποίος κήπος, ποίον λιβάδι, ποία άνοιξις παράγει αυτό το φυτόν! Και πώς βλαστάνει και θάλλει και φυλλομανεί και φουντώνει! Και όλοι αυτοί οι βλαστοί, όλα τα νεόφυτα, θα γίνουν μίαν ημέρα πρασιαί, λόχμαι, κήποι; Και ούτω θα εξακολουθή; Και πάσα οικογένεια εις την γειτονιάν, και εις την συνοικίαν και εις την πόλιν είχαν από δύο έως τρία κοράσια. Μερικαί είχαν τέσσαρα, άλλαι πέντε. Μία μητέρα είχεν έξ θυγατέρας χωρίς κανέναν υιόν, άλλη μία είχεν επτά κ' έναν υιόν, ο οποίος εφαινετο προωρισμένος να φανή άχρηστος».

«Ξένοι ερχόμενοι από τα άλλα μέρη της Ελλάδος, τα «πλέον πολιτισμένα», είτε υπάλληλοι της κυβερνήσεως, είτε έμποροι, εκόμιζον νέας, ελευθέρας θεωρίας περι όλων των πραγμάτων. Ούτοι την αιδώ και την συστολήν ωνόμαζον βλακειάν, την εγκράτειαν και την σωφροσύνην ευήθειαν. Την διαφθοράν και την λαγνείαν ωνόμαζον «φυσικά πράγματα». Η δύστηνος Μαρούσα, ήτις δεν είχε γεννηθή εις τον τόπον, αρχήθεν δεν ήτο πολύ αυστηρά ούτε σεμνοπρεπή, είχε δε μικράν δόσιν ελαφρότητος [...]. Η γριά Χαδούλα με τα φάρμακά της με τα μαντζούνια της και με τα ζεστά ή κρύα όσα έδιδε να πίνη εις την πάσχουσαν, τη βοηθεία και των εντριβών τας οποίας εξετέλει μ' επιδεξιότητα πολύ υπερτέραν από τας άλλας, κατώρθωσεν εντός ολίγων ημερών να επιφέρη την έκτρωσιν».

- (β) Η Φραγκογιαννού και η Μαρουσώ διαφοροποιούνται από τον υπόλοιπο γυναικείο πληθυσμό. Με αφορμή τα πιο πάνω αποσπάσματα αλλά και με βάση όλο το έργο να αναφέρετε δύο ομοιότητες και δύο διαφορές στον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς των δύο ηρωίδων. **(μονάδες 4)**